

Konferencja prasowa 15.11.2017

Wyciąg tekstu z PROGRAMU PRAC KONSERWATORSKICH GOTYCKIEGO WNĘTRZA
KOŚCIOŁA KATEDRALNEGO p.w. PODWYŻSZENIA KRZYŻA ŚWIĘTEGO W OPOLU
autorstwa prof. dra hab. IRENEUSZA PŁUSKI

Regotyżacja – ekspozycja gotyckich wątków ceglanych ścian,
filarów międzynawowych i żeber sklepiennych

Wnętrze Bazyliki Katedralnej Podwyższenia Krzyża Świętego w Opolu stanowi bezcenne dziedzictwo kulturowe w postaci wartościowej gotyckiej artykulacji architektonicznej ścian i filarów międzynawowych. Pomimo historycznych przekształceń i mało wartościowych nawarstwień zapraw tynkowych, wnętrze zachowało charakter gotyckiego wnętrza typowego dla „wielkich” halowych katedr śląskich (...).

We wnętrzu kościoła obserwować jednak można znaczną ilość niejasności w porządkach architektonicznych i zakłóceń w artykulacji murów ceglanych potynkowanych (...). W przeszłości wielokrotnie podejmowano prace remontowe na ścianach kościoła, polegające na usuwaniu bieżących zagrożeń w obrębie mechanicznych zniszczeń różnych części architektonicznych, dokonywaniu przekształceń stylowych i prac usprawniających funkcjonowanie kościoła w kulcie religijnym. Jednakże nigdy nie były to prace typowo konserwatorskie w dzisiejszym naukowym pojęciu, o znaczeniu profilaktycznym, pozwalającym na przedłużenie żywotności ceramiki budowlanej, z której zbudowany jest kościół oraz na wyeksponowaniu stylowych walorów estetycznych. Estetyka wnętrza katedry polegała pierwotnie na wyeksponowaniu czerwonych wątków ceglanych oraz białych tynków w odpowiednim zestawieniu kompozycyjnym. Na podstawie stanu zachowania poszczególnych części murów ceglanych i filarów międzynawowych wnętrza oraz występujących materiałów można określić zasadnicze procesy destrukcyjne, które doprowadziły w większości do znacznego zniszczenia materiałów budowlanych, głównie mineralnych. jako przyczyny zniszczeń, wpływające w różnym stopniu na procesy rozkładu materiału ceglano-cementowego i zapraw, można wymienić współzależne działanie kilku zespołów destrukcyjnych, jak:

- uszkodzenia mechaniczne spowodowane szkodliwą, świadomą i nieświadomą działalnością ludzką jak przekształcanie, dobudowywanie i potynkowanie osłabionej cegły w XIX i XX wieku,
- niszczące działanie wody w różnej postaci oraz związanych z tym czynników fizykochemicznych,
- niszcząca działalność niektórych składników mineralnych zawartych w materiałach budowlanych (np. cementu w nadmiernych ilościach),
- niszcząca działalność soli rozpuszczonych w wodzie,
- niszczące działanie czynników biologicznych (...).

Rozpatrując obecny stan zachowania wnętrza świątyni należy z całą świadomością podkreślić, że położone w czasach współczesnych grube opłaszczowanie ścian tynkami cementowymi,

spowodowało znaczne przekształcenie wnętrza kościoła i zubożyło jego walory estetyczne, odbiegając od charakterystycznego wyglądu wielkich katedr śląska opolskiego.

Głównym założeniem i celem szeroko zakrojonych prac konserwatorskich będzie przywrócenie wnętrzu jego gotyckiego charakteru, określonego jako regotyżacja wnętrza z jego zbliżoną do pierwotnej fakturą architektoniczną i kolorystyką gotyckich wątków ceglanych. Współczesna nauka i sztuka konserwatorska oraz oparte na praktycznych możliwościach technicznych i technologicznych rozwiązania dają podstawę do historycznego przywrócenia wnętrza jego gotyckiego charakteru, typowego dla wielkich katedr śląskich (...).

(...) „Regotyżację” w odniesieniu do wnętrza świątyni opolskiej należy rozumieć jako odsłonięcie pierwotnych murów i wątków ceglanych będących często charakterystyczną cechą estetyki wnętrza katedr śląskich. Odsłonięcie cegły ścian, częściowo filarów i sklepień, polegać będzie na usunięciu cementowych, bardzo zwięzłych tynków, zasłaniających istotne walory estetyczne wnętrza budowli. Tak można postępować tylko z nawarstwieniami pozbawionymi cech stylowych i estetycznych, a będącymi głównie rezultatem utylitarnego traktowania obiektu, sprzecznego z regułami historycznej architektury oraz prymitywnych remontów. Zatem odsłonięcie gotyckich ścian i innych form stylowych gotyckich jest więc w przypadku katedry opolskiej działaniem związanym z restauracją i łączy się z reintegracją dawnych płaszczyzn architektonicznych wnętrza średniowiecznego, wydobytych spod cementowych tynków (...).

Postępowanie konserwatorskie będzie obejmowało:

1. Usunięcie tynków cementowych opłaszczowania ścian i z profili filarów międzynawowych.
2. Odczyszczenie lica cegieł.
3. Usunięcie zasoleń.
4. Wzmocnienie strukturalne cegieł – impregnacja.
5. Likwidacja spękań i zarysowań murów.
6. Uzupełnienie ubytków wątków ceglanych i uszkodzonych pojedynczych cegieł.
7. Uzupełnienie brakujących i wykruszonych spoin.
8. Pomalowanie tynków pozostawionych na sklepieniach, łącznie z malarską imitacją ceglanych żeber sklepiennych.
9. Wyeksponowanie sklepień żebranych w nawie głównej, nawach bocznych i prezbiterium.
10. Sporządzenie dokumentacji.